

B. BERGEN
Ms. 1563 H1a -

Så vidt jeg bekjent foreligger der ingen notater omkring det organiserte motstandsarbeid som ble drevet av funksjonærene i Bergen. For det første var den skare som var engasjert så nedsunken i arbeid at der simpelthen ikke var tid til historisk skrivning - for det annet ble der alt til å begynne med lagt stor vekt på forsiktighet. Derfor var alltid det første som ble bestemt på hvert eneste møte en plausibel grunn og møtedeltakerne skulle ha vært under oppsikt.

Motstanden organiserte seg naturlig omkring Fellesrådets styre, som fra 1940 av bestod av hovedbokholder A. H. Andreassen, formann, vaktmester Berg, varaformann, Harald Nielsen, styremedlem, og frk. Fristad, sekretær. Dessuten var likningsfullnøktig Refsdahl med seg fra første stund i egenskap av Landsforbundets formann, direktør Wilh. Nome, i egenskap av formann i "1934-foreningen", arkitekt Lauding som representant for "kommunale ingeniører og arkitekter". Fra Kommuneforbundet deltok Siv.P. Hagen, oppsynsmann Røkke og sekretær Wilde. Siden kom til forstander Dreier, sekretær Egil Hiis Hauge, ingeniør Rivenes, og fra "kommuneforbundet Vatne (B.E.V.). *Hiis Langfjelle og Knut Hansen også tilstede.*

Økonomisk utvalg:

Ble konstituert like før jul 1940 som en sikkerhetsforanstaltning. Ennå visste en ikke hvordan fremgangsnotatet fra tyskerne og N.S. ville bli med hensyn til oppsigelser etc. Man var fryktet det verste og ville sikre ofrene eller deres familier. I et møte i prøvesalen i Konserthuset vant tanken tilslutning, og en økonomisk komite ble konstituert bestående av direktør Nome, sekretær Hiis Hauge og Harald Nielsen. Dessuten skulle Kommuneforbundet også ha 3 representanter. Disse viste seg siden å bli oppsynsmann Røkke, Skogland (Sproveien) og Mskavold (Siendonsforvaltningen). - Utvalget fikk som mandat å starte en krone-rulling blant sannlige kommunale funksjonærer gruppert omkring kontorene, og de kommunale arbeidere, gruppert om arbeidsplassene. Også Fana og Laksevåg ble tildels trukket inn her. Planen var å garantere tjenestemann og arbeider en minimumsinntekt på kr. 200 pr. måned til seg eller familien i påkommende tilfelle. Siden ble skalaen gjort mer elastisk, idet hensyn ble tatt både til eventuell inntekt og til forsørgelsesbyrde. - Nokså snart kom der krav til utvalget om også å skaffe midler til å drive det illegale arbeid blant funksjonærene. Bortsett fra mindre bidrag ble det dog fra utvalget tilrådet å unngå sammenblanning. Midler til selve motstandsfronten ble derfor tildels skaffet ved egne innsamlinger, f.eks. frivillig avståen av endel av krisetillegget som ble bevilget i 1941. - For øvrig tør jeg vise til direktør Nome om nærmere opplysninger, idet han hele tiden har fungert som formann i utvalget og er den som har beste oversikten. Innsamlingen foretok i tiden 1/1-41 - 30/4-45.

Aksjonsutvalget: Selv om økonomiske spørsmål stod i forgrunnen, var en klar over at der kunne dukke opp spørsmål som trengte direkte aksjon og en snidig ledelse. Samtidig med den økonomiske komite ble derfor konstituert et aksjonsutvalg, som etter planen så vidt jeg husker skulle bestå av 3 medlemmer. Disse 3 ble Refsdahl, Hagen og Rivenes. Siden kom også Andreassen og Vatne med, idet det viste seg at arbeidet ble for omfattende for de opprinnelig forutsatte. Aksjonsutvalget fikk sin første oppgave i februar måned 1941 som følge av saken om lojalitetserklæringen. Denne bestod i noe så uskyldig som et krav om uakvitte for mottagelsen av et rundskriv fra Innenrikedepartementet. Saken ble behandlet i "stort" møte, der Fellesrådets representanter, 1934-foreningen, ingeniører og arkitekter samt Kommuneforbundets folk var tilstede.

Møtet ble holdt hos Andreassen privat, og diskusjonen var livlig. Santlige var klar over at saken var uhyre viktig, men det var ikke lett å komme til enighet m.b.t./Tilslutt var en kommet frem til to forslag. Det ene gikk ut på at en skulle nekte enhver befattning med rundskrivet og nekte kvittering. Det annet gikk ut på at vi skulle gi kvittering, men i en sådan form at funksjonærenes og arbeidernes stilling til saken ble helt tydelig. Dette siste forslag ble tilslutt vedtatt, og en "kvittering" ble forfattet. Men ikke før var dette gjort, før spørsmålet om det øvrige land dukket opp. Hvordan reagerte Oslo? Ville landets øvrige byer bli overrumplet? Resultatet ble at der ble vedtatt en aksjon for å få det øvrige land med på Bergens linje - og dermed var opptakten gjort til det som senere fikk navnet "Hjemmefronten". - Aksjonsutvalget ble bemyndiget til å sette seg i forbindelse med Oslo uten opphold for å forelegge organisasjonene der det resultat Bergen var kommet til. Om det som foregikk i den forbindelse tør jeg vise til hovedbokholder A.H.Andreassen (eller Refsdahl). - Bergens initiativ i denne sak fikk store følger og ledet direkte til organisasjonenes bergsate protest til Torboven - den som ledet til organisasjonenes oppløsning og indirekte også til unntagelsestilstanden i Oslo i oktober måned 1941. (Om "oktobermordene" står der så vidt jeg husker en del i "Tro og Evertro".) Dermed gikk organisasjonene "under jorden", og mobiliseringen av det samlede norske folk til motstand mot voldsherredømmet begynte for alvor. Fra nå av ble funksjonærenes motstand "ensrettet", idet forholdsordrer i forbindelse med de forskjellige angrep fra N.S. kom i form av paroler fra sentralorganet i Oslo.

H. Nielsen

/formen.